

گیلان

کریم کشاورز

سرشناسه: کشاورز، کریم، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۵.
عنوان و پدیدآور: گیلان / کریم کشاورز.
مشخصات نشر: رشت: فرهنگ ایلیا، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: ۲۰۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۰-۴۲۲-۹
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبای مختصر.
یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی
<http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۸۵۳۳۸۲

فرهنگ ایلیا

● گیلان ● کریم کشاورز

● چاپ نخست: ۱۳۹۴ ● شمارگان: پانصد نسخه ● شماره‌ی نشر: ۵۱۹

● ویرایش و نمایه‌سازی: موسسه معیار سخن

● همه‌ی حقوق این کتاب محفوظ است.

● شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۰-۴۲۲-۹

● نشر فرهنگ‌ایلیا؛ رشت، خیابان آزادگان، جنب دبیرستان دکتر بهشتی،

(خ صفایی)، خیابان حاتم، شماره ۴۹

● تلفن: ۳۳۳۴۴۷۳۳ ۳۳۳۴۴۷۳۲ - ۰۱۳ ● دورنگار: ۳۳۳۲۱۸۲۸ - ۰۱۳

Email: nashreilia@yahoo.com www.farhangeilia.ir

فهرست

۹	یادداشت حوزه‌ی هنری گیلان
۱۱	سخنی چند به جای سرسخن
۱۳	چشم‌انداز گیلان
۱۴	سخنی از جغرافیای طبیعی
۱۶	دریای خزر یا دریای گیلان
۱۷	سخنی درباره نام‌های دریای خزر
۱۸	گیلکی (آن چنان که در رشت سخن می‌گویند)
۲۳	اندکی تاریخ
۲۳	گیلان در گذشته دور
۳۳	گیلان و دیلمان بعد از اسلام و در قرون وسطا
۳۵	گیلان و علویان
۳۸	آل وهسودان
۴۰	مسافریان - سالاریان
۴۰	حملة روسیان به گیلان
۴۳	آل زیار و آل بویه
۴۵	غزنویان و سلجوقیان در گیلان
۴۵	گیلان در زمان مغولان و تیموریان
۴۷	گیلان در دوران صفویان
۴۹	قیام باکالنجار مشهور به عادل شاه (یا غریب شاه)
۵۶	آمدن قزاق به گیلان
۵۸	گیلان پس از صفویان
۵۹	گیلان در عهد قاجار

گیلان و انقلاب مشروطیت	۶۲
گیلان در جنگ اول جهانی	۶۸
گیلان پس از جنگ اول جهانی	۷۰
گیلان در جنگ دوم جهانی	۷۳
سخنی چند دربارهٔ حدود و شهرهای گیلان	۷۳
[منابع طبیعی گیلان]	۷۵
سفیدرود	۷۵
روندهای دیگر	۷۶
کوه‌های گیلان	۷۷
جنگل‌های گیلان	۷۸
آب و هوای گیلان	۸۱
حیوانات گیلان	۸۳
دام‌های اهلی	۸۳
حیوانات وحشی	۸۳
پرندگان	۸۴
خزندگان و حشرات	۸۵
ماهی‌ها	۸۵
سخنی چند در	۸۷
جغرافیای اقتصادی و سیاسی گیلان	۸۷
شهرها	۸۷
رشت	۸۷
وضع بهداشت و بهداری رشت و گیلان	۸۹
دیگر شهرستان‌های گیلان	۹۳
شهرستان بندر پهلوی	۹۳
شهرستان لاهیجان	۹۴
بخش لنگرود	۹۵

۹۶	رودسر
۹۷	شهرستان فومن (بلوک تولم، شفت، ماسوله)
۱۰۰	شهرستان طالش
۱۰۱	شهرستان رودبار
۱۰۲	شهرستان آستارا
۱۰۳	[کشاورزی، شیلات و دامداری در گیلان]
۱۰۵	برنج
۱۰۸	گندم
۱۰۹	چای
۱۱۰	انواع حبوبات دیمی
۱۱۰	جو
۱۱۰	جالیزکاری و سبزیجات دیمی و آبی
۱۱۰	کنف دیمی
۱۱۰	توتون سیگار
۱۱۱	زیتون
۱۱۳	درخت توت و پرورش کرم ابریشم
۱۱۵	کشت‌های تازه (سویا و بادام زمینی)
۱۱۵	تولید عسل
۱۱۵	شیلات
۱۱۶	تعداد انواع دام‌ها در گیلان
۱۱۷	چند رقم دیگر درباره کشاورزی گیلان
۱۱۸	اراضی رعیتی و اربابی
۱۱۹	صنایع، کارگاه‌ها، کارخانه‌ها
۱۲۰	صنایع هنری
۱۲۱	کوره‌های زغال
۱۲۱	مرغداری
۱۲۱	خوکداری

چند نکته کلی درباره بازرگانی و اقتصاد.....	۱۲۲
تجارت خارجی گیلان.....	۱۲۳
راه‌های گیلان و وسایل ارتباط و مخابرات.....	۱۲۵
روابط پستی و تلگرافی و تلفنی و بی‌سیم.....	۱۲۷
سخنی چند درباره ساکنان کنونی گیلان.....	۱۲۸
ساختمان خانه‌های روستایی و شهری.....	۱۳۲
سخنی چند درباره دشواری‌ها.....	۱۳۴
شماره‌ای درباره آموزش و فرهنگ و هنر در گیلان.....	۱۳۶
مقایسه با گذشته.....	۱۳۶
فرهنگ و هنر.....	۱۳۹
شعر.....	۱۳۹
حکمت و عرفان در گیلان.....	۱۴۲
تأثیر.....	۱۴۴
موسیقی.....	۱۴۵
معماری.....	۱۴۶
بعضی رسوم و خرافات.....	۱۴۹
رسم‌های قدیم.....	۱۴۹
بعضی معتقدات خرافی.....	۱۵۲
خوراک‌های گیلان.....	۱۵۳
خاتمه.....	۱۵۵
فهرست بعضی مأخذ.....	۱۵۷
نمایه.....	۱۶۱
البوم تصاویر.....	۱۸۷

یادداشت حوزه‌ی هنری گیلان

گیلان سرزمین کوه و جنگل و دریا که دریای کاسپین را بر پیشانی دارد، از نظر اقلیمی و تنوع قومی و زبانی منحصر به فرد به نظر می‌رسد. سرزمینی که بنا بر یافته‌های باستان‌شناسان، قدمتش به چند هزار سال می‌رسد، متأسفانه در حیطه‌ی میراث مکتوب آثار چندانی از گذشته‌های دور آن باقی نمانده است. در زمینه‌ی معرفی سرزمین گیلان کتاب‌هایی چند منتشر شده است اما کتابی که به همه‌ی ابعاد جغرافیایی، تاریخی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و طبیعی گیلان پرداخته باشد در دسترس نیست. از این لحاظ کتاب گیلان زنده‌یاد کریم کشاورز اثری ماندگار و قابل توجه است. با وجود حجم کم کتاب، قریب به اتفاق کسانی که به پژوهش در زمینه‌ی گیلان پرداخته‌اند، بی‌نیاز از رجوع به این اثر ارزشمند نبوده‌اند.

حوزه هنری گیلان به منظور پاسداشت میراث مکتوب و آثار ارزشمندی که به دلیل نایاب بودن در دسترس اهالی فرهنگ و هنر قرار ندارد، به بازنشر آثاری از این دست همت گماشته است.

ضمن سپاس از خانواده‌ی محترم زنده‌یاد کریم کشاورز که اجازه‌ی بازنشر اثر را دادند و ناشر محترم که زحمات فراوانی برای آماده‌سازی آن متحمل شدند، این کتاب را به همه‌ی دوستداران تاریخ و فرهنگ گیلان تقدیم می‌کنیم.

به زنان زحمتکش گیلان تقدیم می‌شود.

سخنی چند به جای سرسخن

در سال ۱۳۷۹ هـ.ش. در رشت به دنیا آمدم. پدرم از مردم یزد بود و مادرم رشتی. بیست و هفت سال از دوران کودکی و جوانی را در گیلان گذراندم و، زان پس، اقامت‌هایم در آنجا کوتاه بود و، بر روی هم، از یک ماه تجاوز نمی‌کند. بدین سبب اطلاعات و داوری‌هایم درباره گیلان، در عین حال، یک کمبود و یک جنبه نیکو دارد. به نظر خودم، جنبه نیکوی دوری من از گیلان این است که جزئیات زندگی روزمره آن سامان و دشمنی‌ها و دوستی‌های محلی کمتر تحت تأثیرم قرار می‌دهد و از دیدن خطوط کلی و ویژگی‌های عمده بازم نمی‌دارد، اما نقیصه‌ای که زاده مهاجری از آن دیار است... این است که بعضی جزئیات لازم و، به خصوص آنچه مربوط به تغییرات سال‌های اخیر می‌باشد، ممکن است آن چنان که باید و شاید، منعکس نشده باشد. به‌ویژه که صفحه‌های کتاب هم بالضروره محدود بوده است.

از خواننده خواهشمندم کتاب را با در نظر گرفتن این نکات و نقیصه‌ها قرائت کند؛ و از اینکه رنج خواندن این توضیحات را بر خود هموار کرده سپاسگزارم.

کریم کشاورز